

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2010-1-14
Karar Sayısı : 10-33/505-183
Karar Tarihi : 22.04.2010

(Önaraştırma)

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, Mehmet Akif ERSİN,
İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY,
Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER : Mehmet Selim ÜNAL, Burak SAĞLAM

C. BAŞVURAN : Müstakil Likid Petrol Gazcıları Kit Satıcıları ve Otogaz
Bayileri Derneği
Evliya Çelebi Mah. Meşrutiyet Cad. No:94 Anlar İşhanı Kat:5
Beyoğlu/İstanbul

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILANLAR : - Opet Petrolcülük A.Ş.
Kasıklı Mah. Sarıgazi Cad. No:65 34696 Üsküdar/İstanbul
- Aygaz A.Ş.
Büyükdere Cad. No:145-1 Zincirlikuyu/İstanbul

E. DOSYA KONUSU: Opet Petrolcülük A.Ş. (Opet) ve Aygaz A.Ş. (Aygaz) tarafından başlatılan "Taksilere Özel Ücretsiz Kasko" kampanyasının 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a aykırı olduğu iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Başvuruda özetle;

- Her ikisi de Koç Grubu şirketlerinden olan Opet ve Aygaz'ın akaryakıt ve otogaz LPG faaliyetini aynı istasyonlarda birlikte yürüttükleri,

- Opet'in "paro kart" sahibi taksi esnafına, kendileri ile ikmal anlaşması yapma koşuluyla ücretsiz olarak kasko sigortası yaptıracaklarını yazılı basın aracılığıyla duyurduğu ve başvuru ekinde sunulan broşürleri dağıttığı,

- Söz konusu firmaların pazarda hâkim durumda bulunan firmalar olduğu, anılan uygulama ile taksi esnafını belli bir süre kendisinden mal almaya zorladıkları ve pazardaki diğer firmaların faaliyetlerini güçleştirdikleri,

- Anılan firmaların tüketicilerle uzun süreli mal alım sözleşmesi yaparak onların diğer firmalardan mal alımını engellediği ve bu durumun rekabeti engelleyici bir nitelik taşıdığı,

- Ayrıca anılan uygulamanın akaryakıt ürünlerini alan "paro kart" sahibi fakat taksici olmayan diğer tüketiciler aleyhine bir uygulama olduğu,

- Bunlara ek olarak "paro kart" uygulamasının da Koç Grubu şirketleri tarafından yürütülmekte olan bir uygulama olduğu ve bu uygulama ile tüketicilerin değişik alanlarda

10-33/505-183

dahi olsa Koç Grubu Şirketlerinden alışveriş yapılmasının sağlanmasının amaçlandığı, tek başına bu uygulamanın bile rekabeti engelleyici bir oluşum olduğu

ifade edilerek, Opet ve Aygaz hakkında gerekli incelemenin yapılması talep edilmiştir.

50 **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 13.01.2010 tarih ve 0395 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 19.02.2010 tarih ve 2010-1-14/İİ-10-MSÜ sayılı İlk İnceleme Raporu, 04.03.2010 tarih ve 10-21 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 10-21/266-M sayı ile karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 13.04.2010 tarih ve 2010-1-14/ÖA-10-MSÜ sayılı Önaraştırma Raporu 16.04.2010 tarih ve REK.0.05.00.00-110/106 sayılı Başkanlık önergesi ile 10-33 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

60 **H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili Rapor'da, Opet ve Aygaz ile ilgili olarak 4054 sayılı Kanun kapsamında soruşturma açılmasına gerek olmadığı ve şikâyetin reddedilmesi gerektiği görüşüne yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Şikâyetin içeriği ve yöneltildiği Opet ve Aygaz'ın faaliyet gösterdiği pazarlar dikkate alınarak, ilgili ürün pazarları "*oto-LPG dağıtım pazarı*" ve "*oto-LPG dışında kalan otomotiv yakıtları*" olarak belirlenmiştir.

70 I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

Gerek oto-LPG gerekse oto-LPG dışında kalan otomotiv yakıtlarının satış ve dağıtım faaliyetlerinin yurt çapında gerçekleştirilmesi ve ilgili hizmetler bakımından rekabet şartlarının farklılaşmasına neden olacak bir unsur bulunmaması nedeniyle, coğrafi pazar "*Türkiye*" olarak tespit edilmiştir.

I.2. Yapılan Tespitler ve Deliller

I.2.1. Bağlama Anlaşması İddiasına İlişkin Tespitler

80 Şikâyetin konusu, esas olarak Opet ve Aygaz'ın "paro kart" sahibi taksi esnafına kendileri ile ikmal anlaşması yapma koşuluyla ücretsiz olarak kasko sigortası yaptırmasının 4054 sayılı Kanun'a aykırı olduğuna ilişkindir. Bu husus rekabet hukuku yönünden "bağlama" kavramında temelini bulmaktadır. Bağlama, en basit tanımıyla, satıcı konumundaki bir teşebbüsün bir ürünün satımını alıcının ayrı bir ürünü de alması koşuluna bağlamasıdır. Bağlama anlaşmalarında alıcı tarafından esas olarak talep edilen birinci ürüne "bağlayıcı ya da bağlayan ürün", bu ürünle birlikte alımı zorunlu kılınan ikinci ürüne "bağlanan ya da bağlı ürün" denilmektedir. Bağlama anlaşmaları vakianın niteliğine göre 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddeleri kapsamında değerlendirilebilmekle beraber, yapılan başvurunun içeriği açısından söz konusu değerlendirme 6. madde kapsamında yapılmıştır. Kanun'un 6. maddesinin (c) bendi ile de hâkim durumdaki bir teşebbüsün bir mal veya hizmetle birlikte, diğer mal veya

10-33/505-183

- 90 hizmetin satın alınması veya aracı teşebbüsler durumundaki alıcıların talep ettiği bir malın veya hizmetin, diğer bir mal veya hizmetin de alıcı tarafından teşhiri şartına bağlaması, ya da satın alınan bir malın belirli bir fiyatın altında satılmaması gibi tekrar satış halinde alım satım şartlarına ilişkin sınırlamalar getirilmesi hakim durumun kötüye kullanma halleri arasında sayılmıştır.

I.2.2. Taraflar ile Yapılan Görüşmeler

I.2.2.1. Aygaz Yetkilisi ile Yapılan Görüşme

Görevli Raportörlerin görüştüğü Aygaz yetkilisi “Taksilere Ücretsiz Kasko” kampanyasına yönelik olarak aşağıdaki hususları ifade etmiştir:

- 100 - Söz konusu kampanya IDE, Tanı Pazarlama ve İletişim Hizmetleri A.Ş (Tanı A.Ş.), Opet ve Aygaz işbirliği çerçevesinde sürdürülmektedir. Kampanya esasen IDE tarafından planlanmıştır. IDE, taksiler üzerindeki reklamları düzenleyen bir şirkettir. Bildiğimiz kadarıyla, aynı zamanda Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi (Anadolu Sigorta) acenteliği yapmaktadır. Bu kampanya kapsamında, reklam giydirdiği taksilere, Tanı A.Ş., Opet ve Aygaz ile işbirliğine giderek, Opet ve Aygaz’dan belirli miktarlarda akaryakıt ve otogaz almaları karşılığında, ücretsiz kasko paketi sunmaktadır. Taksiler bu alımları karşılığında “paropuan” kazanmamaktadır. Fakat otogaz alımları karşılığında alım miktarının, %(....) bayi, %(....) Opet, %(....) ise Aygaz tarafından, “paropuan” olarak Tanı A.Ş.’ye aktarılmaktadır. Kampanya Kasım 2009’dan bu yana devam etmektedir.
- 110 - Taksiler akaryakıt ve otogaz sektörü için özel müşteriler olarak kabul edilmektedir. Normal bir müşterinin yıllık ortalama otogaz kullanımı 1 ton civarında iken, İstanbul’daki taksilerin yıllık kullanımları ortalama 7 tonu bulmaktadır. Bu nedenle taksilere bu kampanya dışında da bazı özel promosyonlar sektör genelinde sunulmaktadır. Taksilerin kasko primleri ise tahminen normal bir aracın 3-4 katıdır.
- İstanbul’da kaçak taksiler hariç yaklaşık 18.000 kayıtlı taksi bulunmaktadır. Öte yandan Türkiye genelinde satılan 2,3 milyon ton LPG’nin yaklaşık %12’si İstanbul’da satılmaktadır.
- Kampanya dahilinde Aygaz tarafından taksiye belirli bir miktar alım taahhüdü getirilmemiştir. Bununla birlikte bu kampanyadan yararlanan bir taksi başka bir Aygaz veya paro kampanyasından yararlanamamaktadır.
- 120 - Şu ana kadar kampanyaya yaklaşık (....) taksinin katılmış olup bunlardan Aygaz ile LPG kapsamında kampanyaya katılan taksi sayısı yaklaşık (....).

I.2.2.2. Taksi Medya Reklam Filmleri Ltd. Şti. (Taksimedya) ile Yapılan Görüşme

- 130 Taksimedya yetkilisi konu hakkında; Taksimedya’nın esasen açık hava reklamcılığı alanında faaliyet gösteren ve bu alanda taksi ve dolmuşlar üzerine reklam verme konusunda özelleşmiş bir şirket olduğunu, IDE’nin ise Taksimedya’nın bu projesine verilen marka ismi olduğunu; öte yandan, Grup bünyesinde yer alan Yeni Sigorta Aracılık Hizmetleri Ltd. Şti. aracılığıyla Anadolu Sigorta’nın bir acentesi olarak faaliyet gösterdiklerini; İstanbul’da yer alan taksilerin % 98’sinin kaskosuz olduğunu belirtmiştir. Ayrıca taksi şoförlerinin çoğunun sosyal sigortasının bulunmadığını belirleyip bu kapsamda, Anadolu Sigorta ile işbirliğine giderek, taksilere kasko sigortası projesini başlattıklarını, bu proje kapsamında Opet ve Aygaz ile işbirliğine gittiklerini ve buna göre, taksicinin belirli bir miktarda akaryakıt ve otogaz alımı yaparak kasko primini

10-33/505-183

ödemekten tamamen kurtulabildiğini ya da kısmi ödeme yoluyla kasko sigorta primi yükünü azaltabildiğini; buna ek olarak taksicinin önünde arabasına reklam olarak kasko prim yükünü azaltmak ya da sıfırlamak ve ayrıca anlaşmasını reklam ve akaryakıt/otogaz alımı şartına bağlı olmaksızın yapmak gibi seçeneklerin de mevcut olduğunu ve taksicinin önündeki seçenekleri hiçbir şekilde sınırlamadıklarını ifade etmiştir.

Yetkili, ayrıca, asıl anlaşmanın Taksimedya ile Paro Projesi'ni başlatan ve sürdürmekte olan Tanı A.Ş. arasında yapıldığını, Opet ve Aygaz ile Taksimedya arasında doğrudan anlaşma bulunmadığını; Paro Projesi'nin, yalnızca bazı Koç Grubu şirketlerini içermediğini, Taksimedya'nın yanı sıra Sarar, Beta Shoes gibi Koç grubu dışındaki şirketleri de içine alan bir sadakat programı olduğunu ve görüşme tarihi itibarıyla bu proje kapsamındaki poliçe sayılarının (...) ulaştığını belirtmiştir.

I.3. Değerlendirme

I.3.1. Bağlama İddiasına İlişkin Değerlendirme

Yukarıda yer verilen açıklamalar ve görüşmeler sırasında elde edilen belgelerden, söz konusu kampanyanın esasen açık hava reklamcılığı alanında faaliyet gösteren ve taksiciler üzerine reklam verme konusunda özelleşmiş bir şirket olan Taksimedya tarafından projelendirildiği ve bu projenin yürütülmesinde Tanı A.Ş., Opet ve Aygaz ile işbirliğine gidildiği anlaşılmaktadır. Nitekim proje kapsamında Tanı A.Ş. ile Taksimedya arasında imzalanan Paro Programı – Paro Puan Harcatma Üye İşyeri Sözleşmesi'nin Konu başlıklı 2. maddesinde de;

“...Kampanya kapsamında şirketlerin rolleri ana hatlarıyla aşağıdaki gibidir:

• *Taksimedya, Anadolu Sigortası acentesi olup, Taksicilerin kampanyaya katılımını ve takibini sağlamak,*

• *Tanı, kampanyanın altyapısını sağlamak ve Taksimedya ile Opet-Aygaz arasında koordinasyonu sağlamak ile yükümlüdür...”*

denilmektedir. Yine aynı maddede “Paropuan Harcatma Üye İşyeri”, “Paro üyesi müşterilerin parolu kartlarında birikmiş paropuanları işyeri lokasyonunda bir ödeme aracı olarak harcayabildikleri veya kampanya bazında biriktirilmiş paropuanlarını batch olarak harcayabildikleri üye işyerleri” olarak tanımlanmış, “bu üye işyerlerinde paropuan kazanılmayıp, müşteriye kampanya bazlı avantajlar sunulduğu” ifade edilmiştir. Söz konusu madde ile aynı zamanda Anadolu Sigortası acentesi olarak faaliyet gösteren Taksimedya'nın bir “Paropuan Harcatma Üye İşyeri” olarak tanımlandığı görülmektedir.

Tanı A.Ş. ile Taksimedya arasında imzalanan sözleşme maddeleri, Aygaz ve Taksimedya yetkilileri tarafından ifade edilen hususlar ile birlikte ele alındığında, “Taksilere Ücretsiz Kasko” kampanyasının Taksimedya tarafından projelendirildiği sonucunu destekler niteliktedir. Taksimedya'nın bir Koç Grubu Şirketi olmadığı da dikkate alınır, “Taksilere Ücretsiz Kasko” kampanyasının, “satıcı konumundaki bir teşebbüsün bir ürünün satımını alıcının ayrı bir ürünü de alması koşuluna bağlaması şeklinde tanımlanan” ve esas olarak hâkim durumda bulunan tek bir teşebbüs tarafından uygulanan bağlama anlaşmaları kapsamında değerlendirilemeyeceği açıktır. Kampanya kapsamında Opet ve Aygaz tarafından alınan akaryakıt ya da otogaz tutarının %(....) karşılık gelen paropuanlar Taksimedya şirketine aktarılmaktadır. Taksimedya ise bu tutarı acentesi olarak faaliyet gösterdiği Anadolu Sigorta'ya aktarmaktadır. Bunlara ek

10-33/505-183

180 olarak, Taksimedya şirketi sözleşme yapmak isteyen taksiciye, tek başına kasko sigortası, Opet ve Aygaz'dan belirli miktarlarda akaryakıt ve otogaz alma karşılığında kasko sigortası, araç üstüne reklam alma karşılığında kasko sigortası gibi birden fazla seçenek sunmakta, taksiciyi yalnızca akaryakıt ve otogaz alım taahhüdü seçeneğine bağlı bırakmamaktadır. Ayrıca taksiciye, bu seçeneklerden birden fazlasını tercih ederek, kaskosunu tamamen ücretsiz hale getirmek, ödeyeceği sigorta prim miktarını azaltmak ya da kaskoya karşılık alması gereken akaryakıt ve otogaz miktarını azaltmak gibi opsiyonlar da tanınmıştır. Bütün bunlara ek olarak Aygaz ya da Opet tarafından da taksiciye belirli bir miktarda alım şartı getirilmemiştir; esasen taksicinin taahhüt ettiği miktarlarda alım yapma yükümlülüğü Taksimedya'ya karşıdır. Aygaz ve Opet ise 190 kampanyaya dâhil olan taksicilere, Taksimedya'ya taahhüt edilen miktara erişilmesini beklemeksizin her hal ve kârda akaryakıt ve otogaz alımlarından kazanılan alım miktarının %(....) karşılığında paropuanları aktarmakta, bu paropuanlar ise doğrudan Taksimedya'nın hesabına geçmektedir. Taksici Taksimedya'ya karşı olan alım miktarı taahhüdüne ulaşmadığı durumlarda ise eksik kalan tutar, taksici tarafından kampanyaya başvuru sırasında belirtilen kredi kartından Taksimedya tarafından tahsil edilmektedir. Öte yandan taksicinin bütün yükümlülüğü yukarıda da belirtildiği üzere Taksimedya'ya karşı olup, taksici istediği anda Aygaz ve Opet'e herhangi bir tazminat ödemeksizin ve fakat Taksimedya ile yaptığı sözleşmede yer alan cezai şartları yerine getirerek kampanyadan çıkma hakkına sahiptir. Bu bağlamda, esasen Taksimedya tarafından 200 yürütülen bu kampanyaya ilişkin olarak, Taksimedya ile Tanı A.Ş., Opet ve Aygaz arasındaki ilişkiyi rekabeti kısıtlayan bir işbirliği anlaşması olarak nitelendirmenin doğru olmayacağı kanaatine varılmıştır.

I.3.2. Hâkim Durum İddiasına İlişkin Değerlendirme

Yukarıda ayrıntılarıyla değerlendirilen, söz konusu uygulamanın bir bağlama anlaşması olarak nitelendirilemeyeceği sonucu her ne kadar bir hâkim durum analizini gereksiz kılssa da, Opet ve Aygaz'ın ilgili pazarlardaki konumunun değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Dosyadaki bilgilere göre, Opet oto-LPG dışında kalan otomotiv yakıtları pazarında, Aygaz ise oto-LPG dağıtım pazarında hâkim durumda değildir. Opet, 2009 210 yılı sonu itibarıyla, oto-LPG dışında kalan otomotiv yakıtları pazarında % 16,7'lik genel piyasa payıyla üçüncü sırada bulunmaktadır. Aygaz'ın ise 2009 yılı sonu itibarıyla tüm LPG dağıtım pazarındaki pazar payı % 24,51; oto-LPG dağıtım pazarındaki pazar payı ise % 19,27 düzeyindedir. Ayrıca hem Opet'in hem de Aygaz'ın faaliyet gösterdikleri ilgili ürün pazarında çok sayıda rakip teşebbüs bulunmaktadır. Netice itibarıyla, elde edilen veriler anılan teşebbüslerin faaliyet gösterdikleri ilgili ürün pazarlarında hâkim durumda olduğu iddiasını destekler nitelikte değildir.

I.3.3. Paro Uygulamasının Rekabeti Engellediği İddiasına İlişkin Değerlendirme

220 Paro uygulaması yukarıda da belirtildiği üzere, katılımcı üye işyerlerinden paro kart kullanılarak alışveriş yapıldığında, paropuan kazandıran ve bu puanı herhangi bir katılımcı üye işyerinde harcama imkânı veren bir müşteri sadakat programıdır. Paro uygulamasına, Koç Grubu şirketlerinin yanı sıra Burger King, Sarar, Setur gibi Koç grubu dışındaki şirketler de dâhil olmuş durumdadır. Bu bağlamda, Paro uygulamasının yalnızca Koç Grubu şirketlere yönelik bir uygulama olduğu iddiası yerinde değildir. Bu haliyle, söz konusu uygulamanın bankalar tarafından uygulanan kredi kartı uygulamalarına benzer nitelik taşıdığı görülmektedir. Netice itibarıyla, anılan uygulama Kanun kapsamında bir ihlal teşkil etmemektedir.

10-33/505-183

J. SONUÇ

230 Düzenlenen rapora ve dosya kapsamına göre; dosya konusu iddialara yönelik olarak Opet Petrolcülük A.Ş. ve Aygaz A.Ş. hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikâyetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.